

XXI ASRDA OTA-ONALAR PEDAGOGIK MADANIYATI

Nomozova Malika O'rolovna

Qalandarova Sevinch Samandarovna

Termiz davlat pedagogika instituti talabalari

Namozovamalika@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada XXI asr sharoitida ota-onalar pedagogik madaniyatining mazmun-mohiyati, uning tarkibiy qismlari, shakllanish omillari va jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati yoritilgan. Globallashuv, raqamli muhit va ijtimoiy o'zgarishlar fonida oilaviy tarbiya masalalarining dolzarbligi tahlil qilinadi. Ota-onalar pedagogik madaniyatini rivojlantirish yo'llari va pedagogik hamkorlikning zamonaviy shakllari ilmiy-nazariy jihatdan asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: pedagogik madaniyat, ota-ona, oila tarbiyasi, XXI asr, pedagogik hamkorlik, ijtimoiy muhit.

Kirish

XXI asrda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivoji oilada beriladigan tarbiya sifati bilan chambarchas bog'liqdir. Axborot texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi, globallashuv jarayonlari va qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlar ota-onalar zimmasiga yangi pedagogik mas'uliyatlarni yuklamoqda. Shu bois ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

1. Ota-onalar pedagogik madaniyati tushunchasining mohiyati

Ota-onalar pedagogik madaniyati — bu ota-onalarning farzand tarbiyasi jarayonida pedagogik bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlarni ongli ravishda qo'llay olish qobiliyatidir. U oilada sog'lom psixologik muhitni yaratish, farzand shaxsini hurmat qilish va uning individual xususiyatlarini inobatga olishda namoyon bo'ladi.

Pedagogik madaniyat quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- pedagogik bilimlar tizimi;
- tarbiyaviy tajriba va ko'nikmalar;
- axloqiy va ma'naviy qadriyatlar;
- pedagogik muloqot madaniyati;
- mas'uliyat va namuna ko'rsatish qobiliyati.

2. XXI asr sharoitida ota-onalar pedagogik madaniyatining dolzarbligi

Bugungi kunda bolalar axborot oqimining kuchli ta'siri ostida ulg'aymoqda. Raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqot farzandlar tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sharoitda ota-onalarning pedagogik savodxonligi quyidagi sabablar tufayli muhim ahamiyat kasb etadi:

- bolalarni zararli axborotlardan himoya qilish;
- raqamli madaniyat va axborot iste'moli ko'nikmalarini shakllantirish;
- emotsional-intellektual rivojlanishni qo'llab-quvvatlash;
- ijtimoiy moslashuv va mustaqil fikrlashni rivojlantirish.

3. Ota-onalar pedagogik madaniyatining tarkibiy qismlari

Ota-onalar pedagogik madaniyati quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

3.1. Pedagogik bilimlar

Bolalar psixologiyasi, yosh xususiyatlari, tarbiya metodlari haqidagi bilimlar ota-onalar faoliyatining ilmiy asosini tashkil etadi.

3.2. Pedagogik ko'nikma va malakalar

Farzand bilan samarali muloqot o'rnatish, muammoli vaziyatlarni hal etish va tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish qobiliyatlari ushbu komponentga kiradi.

3.3. Qadriyatlar va munosabatlar tizimi

Ota-onaning shaxsiy namuna ko'rsatishi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqligi pedagogik madaniyatning muhim omilidir.

4. Ota-onalar pedagogik madaniyatini shakllantirish omillari

Ota-onalar pedagogik madaniyatining rivojlanishiga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatadi:

- oila muhiti va tarbiyaviy an'analar;
- maktab va oila hamkorligi;
- pedagogik targ'ibot va maslahatlar;
- ommaviy axborot vositalari va raqamli resurslar;
- ijtimoiy muhit va davlat siyosati.

5. Ota-onalar pedagogik madaniyatini oshirish yo'llari

Zamonaviy pedagogik tajriba ota-onalar pedagogik madaniyatini rivojlantirishning quyidagi samarali yo'llarini ko'rsatadi:

- ota-onalar uchun pedagogik trening va seminarlar tashkil etish;
- maktabda “Ota-onalar universiteti” faoliyatini yo‘lga qo‘yish;
- pedagogik maslahat va konsultatsiyalarni kengaytirish;
- raqamli platformalar orqali pedagogik ma’lumotlar berish;
- oila, maktab va jamiyat hamkorligini mustahkamlash.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, XXI asrda ota-onalar pedagogik madaniyati farzand tarbiyasining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ota-onalarning pedagogik savodxonligi va mas’uliyati qanchalik yuqori bo‘lsa, jamiyatning ma’naviy-intellektual salohiyati shunchalik yuksak bo‘ladi. Shu bois ota-onalar pedagogik madaniyatini rivojlantirish uzluksiz va tizimli pedagogik jarayon sifatida qaralishi lozim.

Bugungi kunda ota-onalar pedagogik madaniyatining yuqori darajada bo‘lishi bolalarning emotsional-psixologik barqarorligini ta’minlash, ularni zararli axborotlardan himoya qilish, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek, pedagogik madaniyat ota-onalarning maktab bilan samarali hamkorlik qilishi, farzandning o‘quv faoliyatini to‘g‘ri yo‘naltirishi va shaxs sifatida rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashiga xizmat qiladi. Qadriyatlar tizimida yuz berayotgan o‘zgarishlar sharoitida ota-onalarning pedagogik madaniyati milliy va umuminsoniy qadriyatlarni farzand ongiga singdirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Shu bois ota-onalar pedagogik madaniyatini oshirish uzluksiz pedagogik jarayon sifatida tashkil etilishi, oila, maktab va jamiyat hamkorligi asosida rivojlantirilishi lozim. Bu esa kelajak avlodning ma’naviy, intellektual va ijtimoiy barkamolligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Avloniy A. *Turkiy guliston yoxud axloq*.
2. Pedagogika. Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik.
3. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*.
4. Zamonaviy oila pedagogikasi bo‘yicha ilmiy manbalar.
5. Davlat ta’lim va tarbiya konsepsiyalari.